

د افغانستان اسلامي امارت
دارشاد، حج او اوقافو وزارت
دمساجدو دارشاد او انسجام رياست
دارشاد او دعوت آمريت
دخطبو دتنظيم عمومي مديريت

د جمعي دخطبي لارښود مؤرخ: ۱۴۲۴/۱/۷ هجري قمری مطابق ۱۴۰۱/۵/۱۴ هجري شمسی

د عاشوراء د ورځې فضائل او مسائل

الحمد لله الذي جعل لعباده مواسم يتقربون اليه فيها بأنواع الطاعات فيغفر لهم الذنوب ويرفع لهم الدرجات، وأشهد أن لا إله إلا الله، حكم فقدر، وشرع فيسر ولايزال يفيض على عباده من انواع البر والبركات، وأشهد أن محمداً عبده ورسوله سابق إلى الخيرات، صلى الله عليه وعلى آله واصحابه الذين كانوا يحافظون على طاعة ربهم في جميع الاوقات وسلم تسليماً كثيراً وبعد.

متدينو مسلمانانو!

مونږ د عزتمنو مياشتو له جملې څخه په هغه مياشت کې قرار لرو چې په دين کې لوړ مقام لري چې د محرم الحرام مياشت څخه عبارت دی او دهجري قمری کال لومړنۍ مياشت ده.

دا مياشت داسلام په تاريخ کې لوی مقام لري، عاشوراء يا دمحرم لسمه ورځ د بشريت تاريخ بالخصوص داسلامي تاريخ سره تړاو لري.

هغه حوادث او واقعات چې دتاريخ په اوږدو کې په دی ورځ کې واقع شوی دي د باطل په مقابل کې د حق په کاميابۍ، دظلم او استبداد دتغیر په توليدو، دظالمانو دمنگولو څخه دمظلومانو په خلاصون دلالت کوي.

د عاشوراء فضائل:

په حديث شريف کې راځي: (عن ابن عباس رضی الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قدم المدينة فوجد اليهود صياماً يوم عاشوراء، فقال لهم رسول الله صلى الله عليه وسلم: ما هذا اليوم الذي تصومونه؟ فقالوا: هذا يوم عظيم، أنجى الله فيه موسى وقومه وغرق فرعون وقومه، فصامه موسى شكراً فنحن نصومه، فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «فمن أحق وأولى بموسى منكم» فصامه رسول الله، وأمر بصيامه، وفي رواية: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «فان كان العام المقبل إن شاء الله صمنا اليوم التاسع» صحيح مسلم

ترجمه: په صحیح مسلم کې راغلي دي چې کله پیغمبر علیه السلام مدینې منورې ته راغی وه لیدل چې یهودان روژه دي، پیغمبر علیه السلام ددوی څخه ددې ورځې د روژې دعلت په اړه پښتنه وکړه. هغوی وویل: ورته وویل: عاشوراء هغه عظیمه ورځ ده چې الله تعالی په کې موسی علیه السلام ته دفرعون څخه نجات ورکړ او فرعون یې په کې هلاک کړ موسی علیه السلام په دغه ورځ کې د نعمت دشکر اداء کولو په نیت روژه ونیوله او مونږ هم روژه نیسو. پیغمبر علیه السلام وفرمایل: مونږ له تاسو څخه دموسی علیه السلام پسې د اقتداء کولو زیات حقدار یو بیا پیغمبر علیه السلام خپله هم روژه ونیوله او نورو ته یې هم د روژې د نیولو امر وکړ.

په یو بل روایت کې راځي: پیغمبر علیه السلام وفرمایل: په راتلونکي کال کې به ان شاء الله د یهودو سره دمخالفت لپاره دمحرّم په نهمه ورځ هم روژه نیسو.

همدا راز دمحرّم او عاشوراء د روژې د فضیلت په اړه په حدیث کې راځي: (عن أبي هريرة رضي الله عنه: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: (أَفْضَلُ الصَّيَامِ بَعْدَ رَمَضَانَ شَهْرُ اللَّهِ الْمُحَرَّمِ). رواه مسلم

ترجمه: له ابو هريره رضي الله عنه څخه روایت دی وايي: د الله رسول صلى الله عليه وسلم وفرمایل: د رمضان د میاشتې څخه وروسته ترټولو غوره روژه د محرم الله د میاشتې روژه ده.

د عاشوراء د روژې د فضیلت په اړه په حدیث شریف کې راځي: (عن أبي قتادة رضي الله عنه: (أن رسول الله صلى الله عليه وسلم سئل عن صيام يوم عاشوراء فقال: يكفر السنة الماضية) رواه مسلم

ترجمه: له ابو قتاده رضي الله عنه څخه روایت دی وايي: له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه د عاشورا د روژې په هکله پوښتنه وشوه، نو ده وفرمایل: دا روژه د تیر کال گناهونه رزوي.

په یو بل حدیث کې راځي: (عن ابن عباس رضي الله عنهما قال: ما رأيت النبي صلى الله عليه وسلم يتحرّي صيام يوم فضله على غيره إلا هذا اليوم، يوم عاشوراء. رواه البخاري

ترجمه: له ابن عباس رضي الله عنهما څخه روایت دی هغه وايي: ما د الله رسول صلى الله عليه وسلم نه دی لیدلی چې د عاشورا له ورځې څخه د غوره ورځې د روژې په پلټنه کې وي (دې روژې ته یې ډیر غوره والی ورکاوه). د عاشوراء د ورځې روژه نیول د پیغمبرانو څخه راپاتی سنت دي.

په یو حدیث شریف کې راځي: (عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي - صلى الله عليه وسلم - قال: (يوم عاشوراء كانت تصومه الأنبياء فصوموه أنتم) مصنف ابن أبي شيبة

په عاشوراء کې درسول الله صلى الله عليه وسلم روژه نیول څلور حالتونه درلودل:

لومړۍ حالت: رسول الله صلى الله عليه وسلم په مکه مکرمه کې دعاشوراء روژه نیوله خو بل چاته یې د روژې په نیولو امر نه کولو. عن عائشة رضي الله عنها، قالت: (كان يوم عاشوراء تصومهُ قُرَيْشٌ فِي الْجَاهِلِيَّةِ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُهُ، فَلَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ صَامَهُ، وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ) صحيح البخاري

ترجمه: د حضرت عائشه رضي الله عنها څخه روايت دی ، هغه فرمايي عاشوراء هغه ورځ ده چې د جاهليت په زمانه قريشو به په دې ورځ روژه نيوله او رسول الله صلى الله عليه وسلم به هم روژه نيوله کله چې مدينې منورې ته راغی خپله يي هم روژه نيوله او نورو ته به يي هم د روژې نيولو امر کاوه .

دوهم حالت: کله چې رسول الله صلى الله عليه وسلم مدينې منورې ته هجرت وکړ او وه ليدل چې اهل کتاب ددې ورځې روژه نيسي او ددې ورځې درناوی کوي ، خپله به يي هم روژه نيوله او نورو خلکو ته به هم ددې ورځې د روژ په نيولو امر کولو .

عن ابن عباس قال قدم النبي -صلى الله عليه وسلم- المدينة فرأى اليهود تصوم عاشوراء فقال ما هذا قالوا يومٌ صالحٌ نجى الله فيه موسى وبني إسرائيل من عدوهم فصامه موسى فقال أنا أحق بموسى منكم فصامه وأمر بصيامه)

وفي حديث سفيان عن أيوب فقال لهم رسول الله -صلى الله عليه وسلم-: (ما هذا اليوم الذي تصومونه قالوا هذا يومٌ عظيمٌ أنجى الله فيه موسى وقومه وغرق فرعون وقومه فصامه موسى شكراً لله فنحن نصومه فقال رسول الله -صلى الله عليه وسلم- فنحن أحق وأولى بموسى منكم فصامه رسول الله -صلى الله عليه وسلم- وأمر بصيامه) الجمع بين الصحيحين البخاري ومسلم للحميدي

درېيم حالت: کله چې د رمضان المبارک روژه فرض شوه ، پيغمبر عليه السلام د عاشوراء روژه نيولو باندې تاکيد او امر کول پريښودل .

عن ابن عمر قال صام رسول الله -صلى الله عليه وسلم- عاشوراء وأمر أصحابه بصيامه فلما فرض رمضان ترك الجمع بين الصحيحين

ترجمه: د عبدالله ابن عمر رضي الله عنه څخه روايت دی هغه فرمايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم به دعاشوراء روژه نيوله او خپلو اصحابو ته به يي هم دعاشوراء د روژې په نيولو امر کاوه ، کله چې درمضان روژه فرض شوه ، دعاشوراء روژې يي پريښودل .

عن جابر بن سمرة قال: (كان رسول الله -صلى الله عليه وسلم- يأمرنا بصيام يوم عاشوراء ويحثنا عليه ، ويتعاهدنا عنده فلما فرض رمضان لم يأمرنا ولم ينهنا عنه ولم يتعاهدنا عنده) الجمع بين الصحيحين

څلورم حالت: رسول الله صلى الله عليه وسلم په آخري عمر کې دا قصد وکړ چې ديهودانو سره دمخالفت په وجه به ورسره يوه ورځ بله هم ضم کړي . رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: چې مونږ په راتلونکي کال کې دعاشوراء او دمحررم د نهمې ورځې روژه نيسو .

عن عبد الله بن عباس رضي الله عنهما يقول حين صام رسول الله صلى الله عليه وسلم يوم عاشوراء وأمر بصيامه قالوا يا رسول الله إنه يوم تعظمه اليهود والنصارى فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم فإذا كان العام المقبل إن شاء الله صمنا اليوم التاسع قال فلم يأت العام المقبل حتى توفي رسول الله صلى الله عليه وسلم - [باختصار عن لطائف المعارف لابن رجب]

بناءً هر مسلمان ته بنيابي چې د محرم الحرام درى ورځې روژې چې يوه ورځ د عاشوراء څخه مخکې نهم تاريخ دمحرم او يوه ورځ وروسته يولسم تاريخ د محرم دې روژه نيسي ياداچې نهمه اولسمه ورځ دې روژه ونيسي- يا دې لسمه او يولسمه ورځ روژه ونيسي. ترڅو هغه گټې او فائده چې لاندې بيانيري خپلې کړي:

۱- د يوى مياشتې روژو ثواب به يي په برخه شي .

الله تعالى د يوى نيکى عوض يو په لسو ورکوي ، څوک چې د محرم الحرام درى ورځې روژې ونيسي ، د يوى مياشتې روژو ثواب به يي نصيب شي . په همدې اساس رسول الله صلى الله عليه وسلم به په هره مياشت کې درى ورځې روژې نيولى او صحابه ؤ ته به ددې روژو په نيولو ترغيبي امر کاوه .

۲- د رمضان المبارک د روژو څخه وروسته ترټولو غوره روژې دمحرم الحرام روژې دي .

لکه څرنګه چې مخکې يو حديث کې ذکر شول چې د رمضان المبارک څخه وروسته ترټولو غوره روژې دمحرم الحرام روژې دي .

۳- ديهودو سره مخالفت .

د محرم الحرام په نهم ، لسم او يولسم تاريخ روژې نيول ، ديهودو سره مخالفت رامنځ ته کيږي او ديهودو سره مخالفت داسلام دمقدس دين له خصوصيتونو څخه دي .

۴- درسول الله صلى الله عليه وسلم پيروي او متابعت .

په دغو درى ورځو روژو کې درسول الله صلى الله عليه وسلم د سنتو پيروي حاصليري .

الله تعالى فرمايې: {لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ} الاحزاب

۵- دعاشوراء روژې ديو کال گناهونه رږوي . لکه څرنګه چې په هغه حديث شريف کې راځي چې دعاشوراء روژه دتيرشوي کال گناهونه له منځه وړي .

د عاشوراء د ورځې تاريخي واقعات:

علماء د عاشورا د ورځې مهم واقعات ذکر کړي دي چې ځينې يې په لاندې ډول دي.

۱- د آدم عليه السلام پيدايښ او د حواء رضي الله عنها پيدايښ. الله تعالى فرمايي: {وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِّن طِينٍ} المومنون: (۱۲)

ترجمه: بيشکه مونږ پيدا کړ انسان (آدم عليه السلام) له خالصې نرۍ خټې څخه.

۲- د نوح عليه السلام نجات او په طوفان نوح کې دنوح عليه السلام کشتۍ په جودي غر باندې دعاشورا په ورځ ودریده: {وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ} الانبياء (۷۶)

ترجمه: او همدغه نعمت مونږ نوح عليه السلام ته ورکړ. ياد کړه هغه وخت کله چه نوح عليه السلام خپل پروردگار ته آواز وکړ دابراهيم عليه السلام څخه مخکې پس قبوله کړه مونږ دعا دهغه او نجات مو ورکړ هغه ته او دهغه کورنۍ (پيروانو) ته د هغه لوی غم څخه. [الجامع لأحكام القرآن]

۳- دابراهيم عليه السلام نجات له اور څخه. لکه چې الله تعالى فرمايلي دي: {قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَيَّ اِبْرَاهِيمَ} (۶۹) وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ} الانبياء: ۶۹-۷۰

ترجمه: وويل مونږ: ای اوره! يخ شه او سلامتيا والا جوړ شه په ابراهيم عليه السلام باندې. هغوی غوښتل چې ابراهيم عليه السلام ته دسيسه جوړه کړي پس وگرځوی مونږ ټول تاوانيان.

۴- د ايوب عليه السلام څخه دمرض مصيبت په عاشوراء کې لری شو. الله جل جلاله فرمايي: {وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ} (۸۳) فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُم مَّعَهُمْ رَحْمَةً مِّنْ عِنْدِنَا وَذِكْرَىٰ لِلْعَابِدِينَ} الانبياء: (۸۳-۸۴)

ترجمه: او دايوب عليه السلام واقعه را ياد کړه کله چې آواز وکړه هغه خپل رب ته (او وه يې ويل: ای زما ربه!) ماته رسيدلی دی مرض او ته دټولو مهربانانو مهربانه يې. مونږ د هغه دعا قبوله کړه او له هغه څخه مو تکليف لری کړ او هغه ته مو کورنۍ بيرته ورکړله او دهغه دکورنۍ په شان نور.

۵- د موسى عليه السلام نجات او فرعون غرقيدل. الله تعالى فرمايي: {وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمُ الْبَحْرَ فَأَنْجَيْنَاكُمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ} البقره: (۵۰)

ترجمه: او ياد کړه هغه وخت کله چې دوه ځای کړه مونږ په تسو باندې بحر پس تاسو ته مو نجات درکړ د غرقيدونه او غرق مو کړل ملگري د فرعون په داسې حال چې تاسو ورته کتل.

۶- د آدم عليه السلام او دبي بي حواء عليها السلام جنت ته داخليدل په عاشوراء کې شوي دي.

۷- د آدم عليه السلام توبه هم په عاشوراء کې قبوله شوی ده.

په ځينو رواياتو کې راځي چې د قيامت قيام هم دعاشوراء په ورځ رامنځ ته کيږي.

۸- دردونکې پېښه د حضرت رضي الله عنه شهادت په عاشوراء او دکربلا په ميدان کې رامنځ ته شوی ده .

هغه پېښه چې د ټول عالم اسلام زړونه يې زخمي کړل؛ داځکه چې دپيغمبر عليه السلام دلمسي- شهادت هغه درد دی چې مسلمان يې نشي تحمل کولای او دقيامت تر ورځې پورې به دغه زخم دمسلمانانو په زړونو کې پروت وي . ددې غم او درد معنا دانه ده چې مونږ له ځانه کيسې جوړې کړو او هغه غير شرعي ماتمونه ونيسو .

امام ابن حجر رحمه الله دحضرت حسين ابن علي رضي الله عنهم د کيسو په باره کې داسې وايي :

پخوانيو ليکوالانو دحضرت حسين رضي الله عنه دشهادت په باره کې مختلف ډول ليکنې کړي دي چې خوار او چاق ، روغ او ناروغ هرڅه په کې دي .(الاصابة 81/2)

دحضرت حسين ابن علي رضي الله تعالى عنهم اجمعين حقيقي واقعه :

(کله چې دعراق خلک دحضرت معاويه رضي الله د وفات څخه خبر شول او له دې هم خبر شول چې حسين بن علي رضي الله عنه د يزيد ابن معاويه دبيعت څخه انکاري شوی دی ، حضرت حسين رضي الله عنه ته يې استازي او ليکونه وروليږل او له هغه څخه وغوښتل چې عراق ته ورشي ترڅو هغوی ورسره بيعت وکړي او ورته يې وليکل چې مونږ نه معاويه غوښته او نه دهغه ځوی يزيد غواړو او حضرت امام حسين رضي الله عنه ته له پنځه سوو څخه زيات ليکونه ور واستول . په دی وخت کې امام حسين رضي الله عنه مسلم ابن عقييل عراق ته ددې لپاره وليږه چې حالات درست معلوم کړي او بيا ورته خبر ورکړي . کله چې مسلم ابن عقييل کوفې ته ورسيد او ددوی گرم هرکلی يې وليد په دې متقن شو چې واقعا داخلک حسين ابن علي رضي الله غواړي ، دکوفې خلک ورسره دهانئ بن عروه په کورکې راټول شول او دمسلم بن عقييل سره دامام حسين رضي الله لپاره بيعتونه کول شروع کړل . مسلم ابن عقييل چې دخلکو رغبت وليد حضرت امام رضي الله عنه ته يې احوال وليږه چې حالات سازگار دي او ورڅخه وغوښتل چې عراق ته ورشي . کله چې يزيد بن معاويه ددې څخه خبر شو د بصری والي عبيدالله ابن زياد ته يې وويل چې ددې خبری علاج ولټوي او دکوفې خلک له خروج څخه منع کړي او دامام حسين رضي الله عنه دبيعت څخه يې راگرځوي خو دحسين رضي الله عنه دوژلو امر يې ورته نه ؤ کړی . ابن زياد دهانئ ابن عروه کورته ورسيد چېرته چې دامام حسين رضي الله عنه دبيعت لپاره خلک په مسلم بن عثيل راټول شوي ؤ ، دمسلم بن عقييل پلويان دابن زياد څخه راجاپيره شول او هغه يې محاصره کړ ، عبيدالله ابن زياد دوی دشام په لښکرو وگوانښل او ويږول ، دمسلم ابن عقييل ملگری وويږدل او په شا شول آن تردې چې (۳۰) کسان ورسره پاتې شول؛ لمر لا پريوتی نه ؤ چې دمسلم بن عقييل څخه ټول خلک په شاشول او ابن زياد هغه اسير ونيولو او دهغه دوژلو امر يې وکړ؛ مگر مسلم ابن عقييل له ابن زياد څخه وغوښتل چې ماته دومره فرصت راکړئ چې زه امام حسين رضي الله عنه ته ليک واستوم ابن زياد يې دا غوښتنه ومنله ، هغه امام رضي الله عنه ته احوال واستولو او ورته يې داسې وليکل : (ارجع بأهلك ولا يغرنك أهل الكوفة فإن أهل الكوفة قد كذبوك وكذبوني) دخپل اولاد سره واپس وگرځه او دکوفې په خلکو دوکه نه شی ؛ دکوفې خلکو درته درواغ ويلي دي او ماته يې هم درواغ ويلي دي . بيا ابن زياد هغه يې دعرفې په ورځ ووژلو .

امام حسين رضي الله عنه د ترويې په ورځ دمکې څخه دکوفې په لور حرکت کړی ؤ ، زياتو جليل القدر و صحابه ؤ هغه عراق ته دتللو څخه منع کړ؛ مگر هغه په خپله اراده ولاړ ؤ هغه کسان چې امام حسين رضي الله عنه يې دعراق له سفر څخه منع کاوه نومونه دادي: عبدالله ابن عباس رض ، عبدالله ابن عمررض ، عبدالله ابن زبيررض او دده ورور محمدبن حنفيه . امام حسين رضي الله عنه لا په لاره کې ؤ چې دمسلم ابن عقييل دتره ځوی خبر ورته ورسيد په لاره کې چې دکربلاء په مقام

کې د سورو له خوا محاصره شو چې ددې سورو مشري عمرو بن سعد او شمر بن ذی الجوشن - کوله ، امام حسین رضي الله له سپرلی - بنکته شو او دوی ته درې پیشنهادونه وړاندې کړل ترڅو ددې درې خبرو څخه یوه یې مني :

۱- پریردئ چې یزید ابن معاویه ته ورشم او له هغه سره بیعت وکړم .

۲- پریردئ چې واپس خپل ځای مدینې منورې ته لاړشم .

۳- یا ددې اجازه راکړئ چې اسلام سنگر ته لاړشم او له کفارو سره جهاد وکړم . (ابن جریر بسند حسن)

کله چې حرا بن یزید چې ددوی یو قومندان ؤ دا خبرې واوریدې دوی ته مخ راوگرځاوه او ورته یې وویل : ایا تاسو دامام حسین رضي الله عنه دا خبرې نه منئ ؟

کله چې حرا بن یزید پوه شو چې دوی دامام حسین غوښتنې نه مني ، دخپل آس مخ یې ددوی خوا ته وگرځولو او له شمر و ابن ذی الجوشن لښکرو سره یې جگړه شروع کړه ترڅو چې شهید شو (ابن جریر)

دامام حسین رضي الله عنه مدافعینو زیاته جگړه وکړه او له څخه یې دفاع کوله ؛ مگر دا چې دامام حسین رضي الله عنه مدافعینو تعداد کم ؤ او ددښمن تعداد زیات ؤ ټول په شهادت ورسیدل .

امام حسین رضي الله عنه چې خپله یې هم زیاته جگړه وکړه . په جگړه کې دکوفې لښکریانو ځان ساتلو ترڅو دامام حسین رضي الله عنه په وینو یې لاس ککړ نشي ؛ مگر د شمر بن ذی الجوشن - لعنه الله - له خوا په نیزه باندې ولگید او په زمکه پر یوته ټول ورباندې راټول شول او په شهادت یې ورسولو . [ابن جریر ، البداية والنهاية]

دا هغه څه دي چې په صحیح روایاتو کې ذکر دي او دا چې د شیعه گانو په مزارو او مراجعو کې ذکر دي چې اوبه یې ورباندې بندې کړی وی داسې خبرې ثبوت نه لري .

د اسلام مبارک دین د افراط او تفريط ترمنځ واقع دین دی او باید دهغه کارونو څخه ځانونه وساتو چې په اسلام کې ځای نه لري .

اللهم احشرنا معهم في زمرة الشهداء وارزقنا اتباع هدى نبينا محمد صلى الله عليه وسلم ، آمين يارب

العلمين ، وصلى الله تعالى على خير خلقه وعلى آله واصحابه ومن تبعهم باحسان الى يوم الدين .